

Солона О. В.

Вінницький
державний
аграрний
університет

УДК 621.926.5

**ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
СИНХРОНІЗАЦІЇ
ВІБРОЗБУДЖУВАЧІВ
ВІБРАЦІЙНОГО МЛИНА
З ЧОТИРМА
ВІБРОЗБУДЖУВАЧАМИ**

В данной статье рассмотрено решение конкретных прикладных задач про синхронизацию вибровозбудителей путем использования интегрального критерия стойкости синхронных движений.

The decision of concrete applied tasks of vibration exciter's synchronization by dint of integral steadiness criterion of synchronous motions is given in the following article.

Порядок знаходження умов існування стійких рухів вібраційних машин з використанням інтегрального критерію стійкості рухів.

Основна задача про самосинхронізацію механічних вібровозбудувачів полягає у визначенні умов, при виконанні яких усі ротори вібровозбудувачів обертаються з однаковими за абсолютною величиною середніми кутовими швидкостями,

незважаючи на можливу різницю їх параметрів і сил, що діють на них, а несучі тіла здійснюють при цьому коливання з періодом $T=2\pi/\omega$.

Рішення конкретних прикладних задач про самосинхронізацію вібровозбудувачів найбільш ефективно може бути виконано шляхом використання інтегрального критерію стійких синхронних рухів [1]. Згідно з цим критерієм, фази обертання вібровозбудувачів у стійких синхронних рухах відповідають точкам мінімуму деякої функції D цих фаз, що називається потенціальною. З важливих для

практики задач (в тому числі й у розглядуваній) виявляється, що потенціальна функція дорівнює середньому за період значенню функції Лагранжа L коливальної частини системи

$$D = \frac{\omega}{2\pi} \int_0^{2\pi/\omega} L dt = \frac{\omega}{2\pi} \int_0^{2\pi/\omega} (T - \Pi) dt, \quad (1)$$

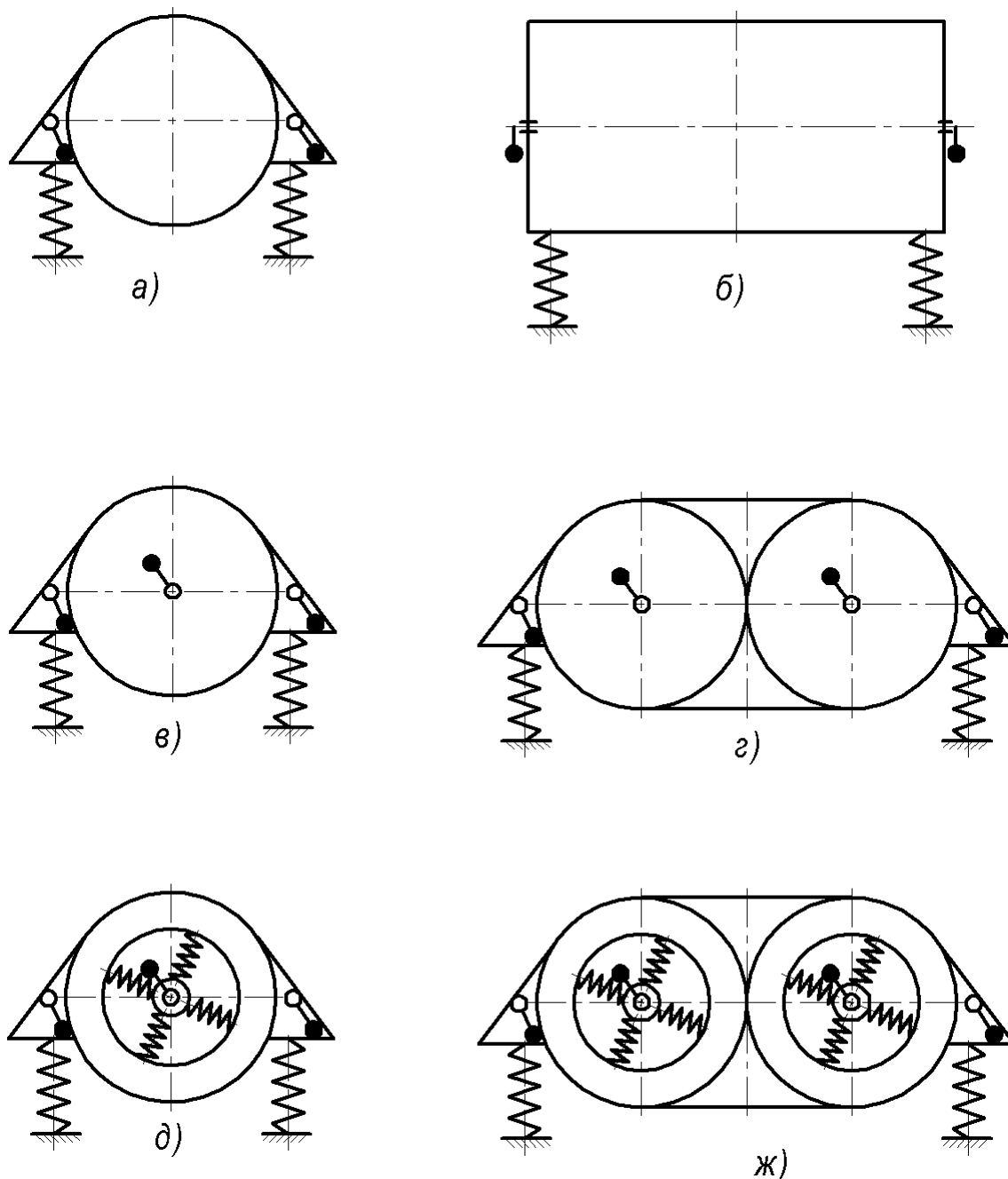
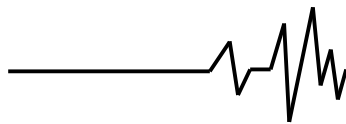
де T , Π – відповідно кінетична і потенціальна енергії коливальної частини системи.

Практична методика досліджень пристроїв з самосинхронізуючими вібровозбудувачами характеризується такою послідовністю дій:

- складаються рівняння малих коливань несучих тіл з припущенням, що вали вібровозбудувачів обертаються рівномірно, за законом:

$$\varphi_s = \omega t + \alpha_s,$$

де α_s – невідомі початкові фази обертання; ω – кутова швидкість синхронного обертання.

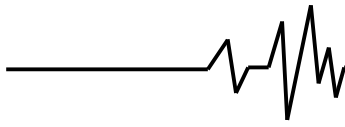
Рис. 1. Схеми вібраційних млинів з агрегованими вібробудувачами:
а) двовібраторний з паралельно розташованими вібробудувачами;
б) двовібраторний із співвісно агрегованими вібробудувачами;
в) тривібраторний з паралельно розташованими вібробудувачами;
г) чотиривібраторний з паралельно розташованими вібробудувачами;
д) двомасовий тривібраторний з пружно приєднаним вібробудувачем;
ж) тримасовий чотиривібраторний з пружно приєднаними вібробудувачами

- з цих рівнянь визначається закон руху несучих тіл, який відповідає усталеним вимушеним коливанням;

- далі знаходиться потенціальна функція. Значення фазових зміщень α_S , які можуть

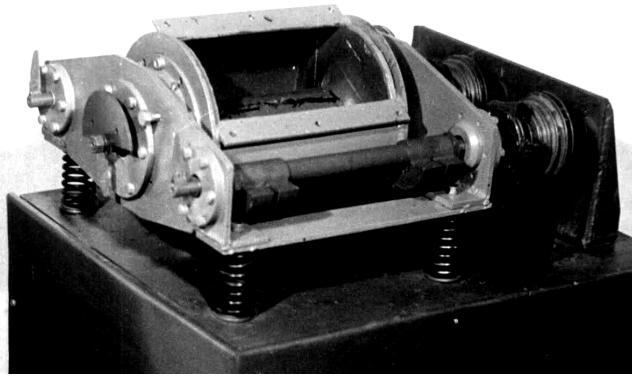
відповідати стійким синхронним рухам, і умови стійкості вираховуються з умов мінімуму потенціальної функції.

Нами були проаналізовані наступні схеми вібраційних млинів із горизонтальним

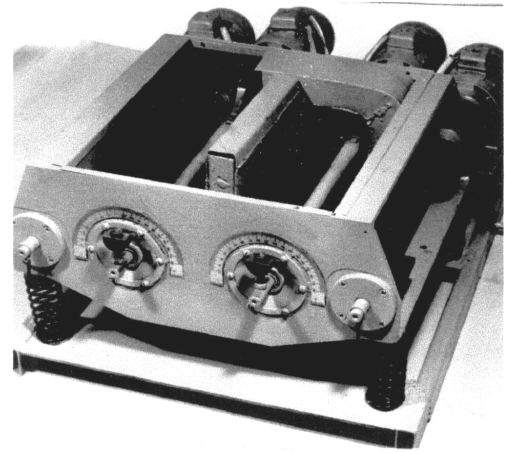

розташуванням робочої камери (рис. 1) і дійшли висновку, що забезпечити стійкість необхідного режиму синхронного обертання вібробудувачів можливо, наприклад:

- приєднанням до вихідного несучого твердого тіла за допомогою пружних елементів деякої додаткової маси;
- зміною кількості вібробудувачів.

а)

б)

Рис. 2. Експериментальні вібраційні млини з самосинхронізуючими вібробудувачами:
а) двомасний з трьома вібробудувачами;
б) тримасний з чотирма вібробудувачами

У зв'язку з цим були розроблені і виготовлені експериментальні вібраційні млини (рис. 2), у яких забезпечення необхідного режиму синхронного обертання вібробудувачів досягається сполученням двох цих способів одночасно [2,3]. У роботах [3,4,5,6] показується технологічна ефективність таких вібраційних установок. Дані системи становлять визначений інтерес у зв'язку з теорією вібраційних млинів, грохотів і конвеєрів [7].

Тримасна вібраційна установка з чотирма вібробудувачами.

Розглянемо задачу про самосинхронізацію чотирьох дебалансних вібробудувачів, що приводяться від незалежних асинхронних двигунів і мають

однакові і позитивні парціальні кутові швидкості, два з них установлені на додаткових тілах [8]. Таким чином, дана коливальна система відрізняється від розглянутої вище тим, що до робочої камери приєднане не одне, а два додаткових тіла, з вібробудувачем на кожному з них (рис. 3).

За узагальнені координати коливальної системи прийняті: x, y і φ – координати, що відповідають горизонтальному, вертикальному і кутовому переміщенням контейнера, а також x_1, y_1 і x_2, y_2 – координати, що відповідають горизонтальним і вертикальним переміщенням першого і другого додаткових тіл.

Рівняння для кінетичної і потенційної енергії коливальної частини системи мають вид:

$$T = \frac{1}{2} M_1 (\dot{y}^2 + \dot{x}^2) + \frac{1}{2} I \dot{\varphi}^2 + \frac{1}{2} M_2 (\dot{x}_1^2 + \dot{x}_2^2 + \dot{y}_1^2 + \dot{y}_2^2),$$

$$П = \frac{1}{2} c \left[(x - x_1)^2 + (x - x_2)^2 + (y - l_1 \varphi - y_1)^2 + (y + l_1 \varphi - y_2)^2 \right]. \quad (2)$$

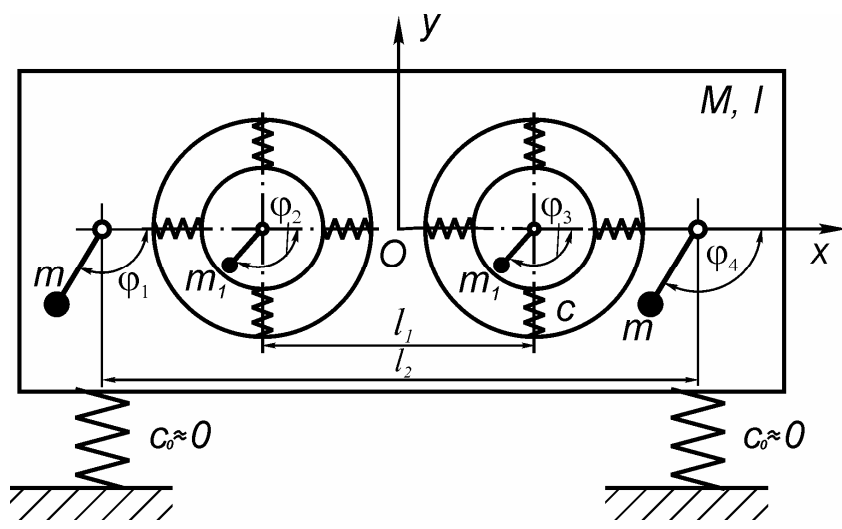
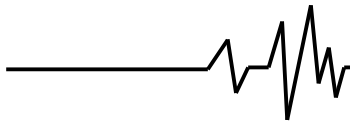

Рис. 3. Тримасний вібраційний млин з чотирма віброзбудувачами

Диференціальні рівняння руху вібраційної установки при рівномірному обертанні віброзбудувачів будуть мати вигляд:

$$\begin{aligned}
 M_1 \ddot{y} + c(y - y_1) + c(y - y_2) &= -F [\sin(\omega t + \alpha_1) + \sin(\omega t + \alpha_4)]; \\
 M_1 \ddot{x} + c(x - x_1) + c(x - x_2) &= F [\cos(\omega t + \alpha_1) + \cos(\omega t + \alpha_4)]; \\
 I \ddot{\varphi} + cl_1(l_1 \varphi + y_1) + cl_1(l_1 \varphi - y_2) &= Fl_2 [\sin(\omega t + \alpha_1) - \sin(\omega t + \alpha_4)]; \\
 M_2 \ddot{x}_1 - c(x - x_1) &= F_1 \cos(\omega t + \alpha_2); \\
 M_2 \ddot{x}_2 - c(x - x_2) &= F_1 \cos(\omega t + \alpha_3); \\
 M_2 \ddot{y}_1 - c(y - y_1) + cl_1 \varphi &= -F_1 \sin(\omega t + \alpha_2); \\
 M_2 \ddot{y}_2 - c(y - y_2) - cl_1 \varphi &= -F_1 \sin(\omega t + \alpha_3),
 \end{aligned} \tag{3}$$

де $F = mr\omega^2$, $F_1 = m_1 r_1 \omega^2$ – амплітуди сили, що змушує, яка розвивається кожним віброзбудувачем m, r ; m_1, r_1 і – маси й ексцентриситети віброзбудувачів, встановлених відповідно на контейнері і додаткових тілах.

Визначники для обчислення частот вільних коливань, які відповідають двом незалежним групам однорідних рівнянь, що відповідають системі (3), можуть бути представлені в наступній формі [9]:

$$\begin{vmatrix}
 2c - M_1 p^2 & -c & -c \\
 -c & c - M_2 p^2 & 0 \\
 -c & 0 & c - M_2 p^2
 \end{vmatrix} = 0 \tag{4}$$

де

$$\begin{vmatrix}
 2c - M_1 p^2 & -c & -c & 0 \\
 -c & c - M_2 p^2 & 0 & cl_1 \\
 -c & 0 & c - M_2 p^2 & -cl_1 \\
 0 & cl_1 & -cl_1 & 2cl_1^2 - Ip^2
 \end{vmatrix} = 0 \tag{5}$$

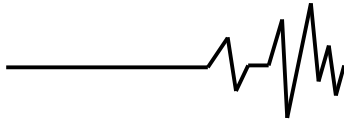
Згідно з (4) запишемо частотне рівняння

$$(c - M_2 p^2)(M_1 M_2 p^2 - 2cM_2 - cM_1) p^2 = 0$$

У результаті знаходимо

$$p_1 \approx 0, \quad p_2^2 = \frac{c}{M_2}, \quad p_3^2 = \frac{c}{M^*},$$

$$M^* = \frac{M_1 M_2}{2M_2 + M_1}$$

З огляду на більш високий порядок визначника (5) і, як наслідок, дуже велику трудомісткість обчислень, що відповідають власній частоті, визначеній на ПК за допомогою стандартного пакета комп'ютерних програм Maple V:

$$p_7^2 = \frac{c(I + 2M_2 l_1^2)}{M_2 I}$$

Рішення диференціальних рівнянь (6), що відповідає сталим змушеним коливанням, може бути записане у вигляді

$$p_4 \approx 0, p_5 \approx 0, p_6^2 = \frac{c}{M^*},$$

$$\begin{aligned} x &= A_1 [\cos(\omega t + \alpha_1) + \cos(\omega t + \alpha_4)] + A_3 [\cos(\omega t + \alpha_2) + \cos(\omega t + \alpha_3)], \\ x_1 &= A_2 [\cos(\omega t + \alpha_1) + \cos(\omega t + \alpha_4)] + A_4 \cos(\omega t + \alpha_2) + A_5 \cos(\omega t + \alpha_3), \\ x_2 &= A_2 [\cos(\omega t + \alpha_1) + \cos(\omega t + \alpha_4)] + A_5 \cos(\omega t + \alpha_2) + A_4 \cos(\omega t + \alpha_3), \\ \varphi &= -A_{10} [\sin(\omega t + \alpha_1) - \sin(\omega t + \alpha_4)] - A_5 [\sin(\omega t + \alpha_2) - \sin(\omega t + \alpha_3)], \\ y &= -A_1 [\sin(\omega t + \alpha_1) + \sin(\omega t + \alpha_4)] - A_3 [\sin(\omega t + \alpha_2) + \sin(\omega t + \alpha_3)], \\ y_1 &= A_6 \sin(\omega t + \alpha_1) + A_7 \sin(\omega t + \alpha_4) + A_8 \sin(\omega t + \alpha_2) + A_9 \sin(\omega t + \alpha_3), \\ y_2 &= A_7 \sin(\omega t + \alpha_1) + A_6 \sin(\omega t + \alpha_4) + A_9 \sin(\omega t + \alpha_2) + A_8 \sin(\omega t + \alpha_3). \end{aligned} \quad (6)$$

Тут позначено:

$$A_1 = \frac{bF}{ba - 2c^2}; \quad A_2 = \frac{cF}{ba - 2c^2}; \quad A_3 = \frac{cF_1}{ba - 2c^2}; \quad A_4 = \frac{F_1(ba - c^2)}{b(ba - 2c^2)}; \quad A_5 = \frac{F_1 c^2}{b(ba - 2c^2)};$$

$$A_6 = \frac{cF [(db - 2c^2 l_1^2) - l_1 l_2 (2c^2 - ab)]}{(db - 2c^2 l_1^2)(2c^2 - ab)}; \quad A_7 = \frac{cF [(db - 2c^2 l_1^2) + l_1 l_2 (2c^2 - ab)]}{(db - 2c^2 l_1^2)(2c^2 - ab)};$$

$$A_8 = -\frac{F_1 [a(db - 2c^2 l_1^2) + c^2(2c^2 - ab)]}{(db - 2c^2 l_1^2)(2c^2 - ab)}; \quad A_9 = -\frac{c^2 F_1 (a l_1^2 - d)}{(db - 2c^2 l_1^2)(2c^2 - ab)};$$

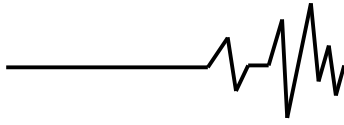
$$A_{10} = \frac{F l_2 b}{2c^2 l_1^2 - db}; \quad A_{11} = \frac{F_1 c l_1}{2c^2 l_1^2 - db};$$

$$a = 2c - M_1 \omega^2; \quad b = c - M_2 \omega^2; \quad d = 2c l_1^2 - I \omega^2.$$

Для рішення задачі використовуємо інтегральний критерій стійкості, причому як потенційну функцію, як і в попередньому прикладі можна прийняти середнє за період

значення функції Лагранжа коливальної системи. Середнє за період значення функції Лагранжа при обчисленні рівнянь (2), для кінетичної і потенційної енергії і рішень (6)

$$\begin{aligned} D &= \frac{\omega}{2\pi} \int_0^{\frac{2\pi}{\omega}} (T - \Pi) dt = D_1 \cos(\alpha_1 - \alpha_4) + D_2 \cos(\alpha_1 - \alpha_2) + D_3 \cos(\alpha_1 - \alpha_3) + \\ &+ D_4 \cos(\alpha_2 - \alpha_3) + D_3 \cos(\alpha_2 - \alpha_4) + D_2 \cos(\alpha_3 - \alpha_4) + C_1, \end{aligned}$$

де C_1 – не залежна від кутів α_s величина;

$$D_1 = m\varepsilon\omega^2 \left(A_1 + \frac{A_{10}l_2}{2} \right);$$

$$D_2 = m\varepsilon\omega^2 \left(A_3 - \frac{A_{11}l_2}{2} \right);$$

$$D_3 = m\varepsilon\omega^2 \left(A_3 + \frac{A_{11}l_2}{2} \right);$$

$$D_4 = \frac{m_1\varepsilon_1\omega^2}{2} (A_5 - A_9)$$

Прирівнюючи до нуля похідні $\frac{\partial D}{\partial \alpha_s}$, одержимо рівняння для визначення значень постійних α_s у можливих синхронних рухах.

При цьому, оскільки розглядається задача про самосинхронізацію, одну з фаз (наприклад α_4) прирівнюємо до нуля.

$$\begin{aligned} D_1 \sin \alpha_1 + D_2 \sin(\alpha_1 - \alpha_2) + D_5 \sin(\alpha_1 - \alpha_3) &= 0, \\ D_2 \sin(\alpha_1 - \alpha_2) - D_4 \sin(\alpha_2 - \alpha_3) - D_3 \sin \alpha_2 &= 0, \\ D_4 \sin(\alpha_2 - \alpha_3) - D_2 \sin \alpha_3 + D_3 \sin(\alpha_1 - \alpha_3) &= 0. \end{aligned} \quad (7)$$

Рівнянням (7) можуть задовольняти п'ять наступних комбінацій фаз α_s :

$$\begin{aligned} 1) \alpha_1^* = \alpha_2^* = \alpha_3^* = 0; \quad 2) \alpha_1^* = 0; \alpha_2^* = \alpha_3^* = \pi; \quad 3) \alpha_1^* = \alpha_2^* = \pi; \alpha_3^* = 0; \\ 4) \alpha_1^* = \pi; \alpha_2^* = \alpha_3^* = 0; \quad 5) \alpha_1^* = \alpha_2^* = 0; \alpha_3^* = \pi. \end{aligned} \quad (8)$$

Умовою стійкості синхронних рухів, відповідно до інтегрального критерію, є умова мінімуму потенційної функції.

Розглянемо можливість стабілізації синхронно-синфазного обертання двох основних вібробудувачів за допомогою двох додаткових вібробудувачів на пружно

підвішених тілах [10]. З огляду на результати рішення попередньої задачі, а також [7], позитивний ефект передбачається одержати при обертанні додаткових вібробудувачів у протифазі відносно основного (друга група рішень (8)). У цьому випадку остання нерівність буде мати такий вигляд

$$\begin{vmatrix} -D_1 + D_2 + D_3 & -D_2 & -D_3 \\ -D_2 & D_2 + D_3 - D_4 & D_4 \\ -D_3 & D_4 & D_2 + D_3 - D_4 \end{vmatrix} > 0$$

Тоді приходимо до наступної умови стійкості розглянутого руху:

$$\begin{aligned} -D_1 + D_2 + D_3 &> 0, \\ D_5 &> 0, \\ D_2 + D_3 &> 0 \quad \text{чи} \quad \frac{1}{\lambda_3^2 - 1} > 0, \\ D_6 &> 0, \end{aligned}$$

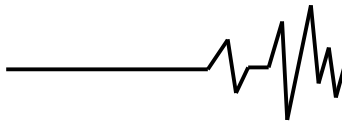
де

$$D_5 = -(D_2 + D_3)(D_1 + D_4) + 2D_2D_3 + D_1D_4 + D_3^2$$

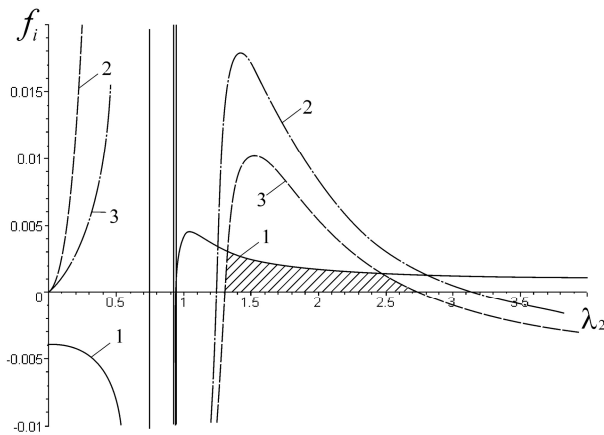
$$D_6 = -(D_2 + D_3)(D_1 + D_4) + 2D_2D_3 + 2D_1D_4$$

На рис. 3.9 представлені графіки функцій $f_1(\lambda_2) = -D_1 + D_2 + D_3$, $f_2(\lambda_2) = D_5$, $f_3(\lambda_2) = D_6$. Побудови виконані за допомогою стандартного пакета програм Maple V при таких параметрах системи:

$$\begin{aligned} M_1 = 120 \text{ кг}, \quad M_2 = 20 \text{ кг}, \quad l_2 = 0,325 \text{ м}, \\ l_1 = 0,16 \text{ м} \varepsilon = m_1 \varepsilon_1 = 0,2 \text{ кг} \cdot \text{м}, \quad I = 7,6 \\ \text{кг} \cdot \text{м}^2; \quad (Ml_2^2 / I = 2,22). \end{aligned}$$

Література

Рис. 8. Графіки функцій для визначення області існування стійких рухів віброзбуджувачів ($MI_2^2 / I = 1.44$) – $f_i(\lambda_2)$

З приведених результатів випливає, що при зазначених параметрах системи і $\lambda_2 \geq 1,25$, рух, що відповідає другій групі рішень (8) буде стійким. Причому, зі збільшенням моменту інерції I стійкість розглянутого руху зберігається до значення $MI_2^2 / I \approx 1,4$ (рис. 4). Необхідно відзначити, що розглянутий рух буде стійким і при трохи менших значеннях MI_2^2 / I , але при цьому помітно звужується область існування стійкості руху (рис. 4).

Таким чином, успішне використання самосинхронізації більше двох віброзбуджувачів (трьох, чотирьох) можливо при установці додаткових збудників на пружно підвішених тілах; такі збудники можуть стабілізувати синхронно-синфазне обертання двох основних віброзбуджувачів. Відзначимо, що отримані результати досліджень узгодяться з [6] (де приведений лише остаточний результат у вигляді графіків рішення задачі на Фортрані для системи з конкретними параметрами) і у визначеному змісті доповнюють і уточнюють їх.

1. Ярошевич Н.П., Денисов П.Д. К вопросу о динамической синхронизации агрегатированных вибровозбудителей в вибрационных станках // Межвузовский сборник «Прогрессивная отделочно–упрочняющая технология», – Ростов-на-Дону, 1984. – 168 с.

2. А.С. № 1034776 (СССР). Вибрационная мельница. Денисов П.Д., Величко Л.Д., Берник П.С. Оpubл. в Б.И. 1983, № 30, МКИ ВО2С 19/16.

3. Денисов П.Д. Ярошевич Н.П. Новая вибрационная установка // Машиностроитель. – 1982. – №6. – С.5.

4. Денисов П.Д., Берник П.С., Солоня Е.В. Вибрационные мельницы непрерывного действия // Вибрации в технике и технологиях. – 2000. – №1(13).–С. 27–31.

5. Денисов П.Д., Берник П.С., Паламарчук І.П., Солоня О.В. Особливості проектування тримасових вібраційних машин з опозитно розташованими віброзбуджувачами // Вибрации в технике и технологиях. – 2000. – №2 (14). – С. 15–17.

6. Опирский Б.Я., Денисов П.Д. Новые вибрационные станки. Конструирование и расчет. – Львов: Свит, 1991. –160с.

7. Блехман И.И. Синхронизация динамических систем. – М.: Наука, 1971. – 896 с.

8. Денисов П.Д., Берник П.С., Солоня Е.В. К вопросу о динамической синхронизации вибровозбудителей в вибрационной мельнице // Збірник наукових праць / ХТУ «ХПІ». – Харків, 2001. – Вип. 1 (14). – С.64–67.

9. Бидерман В.Л. Теория механических колебаний. – М.: Высшая школа. 1980.– 408с.

10. Ярошевич Н.П., Солоня Е.В., Денисов П.Д. К вопросу о динамической синхронизации агрегатированных вибровозбудителей в трёхмассной четырёхвibratorной вибрационной мельнице // Вибрации в технике и технологиях. – 2003. – №6 (32). – с. 77–81.